
Rolnummer : 188

Arrest nr. 15/91
van 13 juni 1991

A R R E S T

In zake : het beroep tot vernietiging van de artikelen 272 tot 275 van de programmawet van 22 december 1989, ingesteld door de Beroepsvereniging der Belgische en Buitenlandse Verzekeringsondernemingen Werkzaam in België (B.V.V.O.).

Het Arbitragehof,

samengesteld uit de voorzitters J. DELVA en I. PETRY,
en de rechters D. ANDRE, K. BLANCKAERT, L.P. SUETENS, M.
MELCHIOR en P. MARTENS,
bijgestaan door de griffier H. VAN DER ZWALMEN,
onder voorzitterschap van voorzitter I. PETRY,

wijst na beraad het volgende arrest :

*

*

*

I. ONDERWERP VAN DE VORDERING

Bij verzoekschrift van 11 april 1990, aan het Hof gezonden bij ter post aangetekende brief van 11 april 1990 en ter griffie ontvangen op 12 april 1990, vordert de Beroepsvereniging der Belgische en Buitenlandse Verzekeringsondernemingen Werkzaam in België (B.V.V.O.) de vernietiging van de artikelen 272 tot 275 van de programmawet van 22 december 1989, bekendgemaakt in het Belgisch Staatsblad van 30 december 1989.

Bij hetzelfde verzoekschrift is de schorsing van die bepalingen gevorderd. Het Hof heeft de vordering tot schorsing verworpen bij arrest nr. 19/90 van 31 mei 1990.

II. RECHTSPLEGING

Bij beschikking van 12 april 1990, heeft de voorzitter in functie de leden van de zetel van het Hof aangewezen conform de artikelen 58 en 59 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof.

Conform artikel 76, § 1, van de bovenvermelde wet is van het beroep kennis gegeven bij op 24 april 1990 ter post aangetekende brieven, die op 24 april 1990, 25 april 1990 en 27 april 1990 aan de geadresseerden ter hand zijn gesteld.

Het bij artikel 74 van bovenvermelde wet voorgeschreven bericht is in het Belgisch Staatsblad van 28 april 1990 bekendgemaakt.

De Ministerraad heeft een memorie neergelegd bij op 8 juni 1990 ter post aangetekende brief, die op

11 juni 1990 ter griffie is ontvangen.

Overeenkomstig artikel 89 van de organieke wet is een afschrift van die memorie aan de verzoekende partij overgezonden bij op 13 juni 1990 ter post aangetekende brief, die op 14 juni 1990 aan de geadresseerde ter hand is gesteld.

De verzoekende partij heeft een memorie neergelegd bij op 13 juli 1990 ter post aangetekende brief, die op 16 juli 1990 ter griffie is ontvangen.

Bij beschikking van 16 januari 1991 heeft de voorzitter in functie rechter P. MARTENS als lid van de zetel aangewezen, ingevolge het feit dat mevrouw I. PETRY voorzitter van het Hof is geworden.

Bij beschikking van 30 april 1991 heeft het Hof de zaak in gereedheid verklaard en de terechtzitting vastgesteld op 23 mei 1991.

Van die beschikking is aan de partijen kennis gegeven en zij zijn, evenals de advocaat van de verzoekende partij en de vertegenwoordigers van de Ministerraad van de datum van de terechtzitting op de hoogte gebracht bij op 30 april 1991 ter post aangetekende brieven, die op 2 mei 1991 aan de geadresseerden ter hand zijn gesteld.

Bij beschikkingen van 4 oktober 1990 en 27 maart 1991 heeft het Hof de termijn waarbinnen het arrest moet worden gewezen, verlengd tot respectievelijk 11 april 1991 en 11 oktober 1991.

Op de terechtzitting van 23 mei 1991 :

- zijn verschenen :
Mr. A. DELFOSSE en Mr. Fr. JONGEN, advocaten bij de balie te Brussel, voor de Beroepsvereniging der Belgische en Buitenlandse Verzekeringsondernemingen Werkzaam in België, afgekort B.V.V.O., waarvan de zetel gevestigd is te 1040 Brussel, de Meeûssquare 29, die woonplaats heeft gekozen ten kantore van haar advocaat, IJzerlaan 19, 1040 Brussel ;
de heren M. BERTRAND, adviseur bij de Kanselarij van de Eerste Minister, en R. MATHIEU, adjunct-adviseur bij het Ministerie voor Sociale Voorzorg, voor de Ministerraad, Wetstraat 16, 1000 Brussel ;
- hebben de rechters-verslaggevers M. MELCHIOR en K. BLANCKAERT verslag uitgebracht ;
- zijn de advocaten van de verzoekende partij en de vertegenwoordigers van de Ministerraad gehoord ;
- is de zaak in beraad genomen.

De rechtspleging is gevoerd overeenkomstig de bepalingen van de artikelen 62 en volgende van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof.

III. ONDERWERP VAN DE AANGEVOCHTEN WETGEVING

Bij artikel 272 van de programmawet van 22 december 1989 is artikel 38, § 3ter, eerste lid, van de wet van 29 juni 1981 houdende algemene beginselen van de sociale zekerheid voor werknemers, ingevoegd bij de wet van 30 december

1988, door de volgende bepaling vervangen :

"Met ingang van 1 januari 1989 wordt een bijzondere bijdrage ingevoerd, die gelijk is aan 3,5 % en berekend wordt op alle stortingen die door de werkgevers worden verricht om aan hun personeelsleden of aan hun rechtverkrijgende(n) buitenwettelijke voordelen inzake ouderdom of vroegtijdige dood te verlenen.

Worden van de inningsgrondslag van de bijzondere bijdrage van 3,5 % uitgesloten :

- 1° het persoonlijk aandeel dat door de werknemer wordt betaald voor de samenstelling van buitenwettelijke voordelen inzake ouderdom of vroegtijdige dood ;
- 2° de jaarlijkse belasting op de verzekeringscontracten beoogd in titel XII van het Wetboek der met het zegel gelijkgestelde taksen ;
- 3° de stortingen van de buitenwettelijke voordelen inzake ouderdom of vroegtijdige dood die rechtstreeks door de werkgever aan de personeelsleden worden verricht, wanneer de genoemde stortingen betrekking hebben op dienstjaren die vóór 1 januari 1989 werden gepresteerd.

Wanneer de in het tweede lid, 3°, bedoelde stortingen terzelfder tijd betrekking hebben op jaren die vóór 1 januari 1989 en op jaren die na 31 december 1988 zijn gelegen, bepaalt de Koning de berekeningsmodaliteiten van de bijdrage op het

aandeel van de stortingen dat betrekking heeft op de na 31 december 1988 gepresteerde jaren".

De aangevochten artikelen 273 en 274 vervangen door een bepaling met een vergelijkbare inhoud als artikel 272 de bepalingen betreffende de bijzondere bijdrage die de wet van 30 december 1988 had ingevoegd in de besluitwet van 10 januari 1945 betreffende de sociale zekerheid van de mijnwerkers en ermee gelijkgestelden, en in de besluitwet van 7 februari 1945 betreffende de sociale zekerheid van de zeelieden ter koopvaardij.

De stortingen die op dit gebied worden verricht door de besturen die bij de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid van de provinciale en plaatselijke overheidsdiensten zijn aangesloten, worden op dezelfde wijze aan de bijzondere bijdrage onderworpen.

IV. IN RECHTE

- A -

- A.1. De B.V.V.O. verklaart in rechte te treden voor de verdediging van zowel haar eigen belangen als die van haar leden.
- A.1.2. In een enig middel dat zij afleidt uit de schending van artikel 6 van de Grondwet, klaagt de verzoekster aan dat de artikelen 272 tot 275 van de programmawet van 22 december 1989 een discriminatie invoeren, die naar haar mening enkel uitgaat van budgettaire overwegingen. De discriminatie zou bestaan tussen de rechtstreeks door de werkgever verrichte stortingen, waarop

geen bijdrage verschuldigd is voor de dienstjaren vóór 1989 en de onrechtstreeks door de werkgever verrichte stortingen via een groepsverzekering of een pensioenfonds, die integraal aan de bijdrage onderworpen zijn, met inbegrip van het gedeelte dat betrekking heeft op de dienstjaren vóór 1989.

De verzoekster herinnert eraan dat de programmawet van 30 december 1988, die de bijzondere bijdrage invoerde, in het algemeen bepaalde : "De stortingen of het gedeelte van de stortingen die betrekking hebben op de door de personeelsleden vóór 31 december 1988 gepresteerde dienstjaren worden evenwel (voor de bijdrage) niet in aanmerking genomen". In tegenstelling tot de aangevochten wet maakte de wet van 30 december 1988 volgens de verzoekster geen onderscheid inzake stortingen betreffende de dienstjaren vóór 1989 ; ze waren alle uitgesloten van de inningsgrondslag van de bijzondere bijdrage.

Het genoemde onderscheid zou zijn ingevoerd door het koninklijk uitvoeringsbesluit van 23 juni 1989, dat aan de Raad van State ter vernietiging is voorgelegd. Volgens de B.V.V.O. zou dat koninklijk besluit de grondslag voor de inning van de bijdrage hebben uitgebreid door de uitsluiting enkel te beperken tot enkel de stortingen die rechtstreeks door de werkgever zijn verricht. Volgens de verzoekende partij heeft de Regering, via de techniek van de "geldigverklaring bij wet" de termen van haar koninklijk besluit in een wet gegoten om op die manier een zekere vernietiging te voorkomen.

A.2.1. De Ministerraad stelt vast dat de verzoekende partij zegt dat zij als werkgever én als

beroepsvereniging in rechte treedt. In die laatste hoedanigheid zou haar beroep niet ontvankelijk zijn vermits zij niet heeft doen blijken van haar belang om in naam van de ondernemingen die zij groepeert in rechte te treden.

- A.2.2. De Ministerraad voert aan dat de twee stelsels - het repartitiestelsel, waarin de werkgever rechtstreeks de buitenwettelijke voordelen aan de personeelsleden stort en het kapitalisatiestelsel waarin de werkgever, voor het toekennen van buitenwettelijke voordelen, een beroep doet op een groepsverzekering of een pensioenfonds - van verschillende aard zijn.

In het kapitalisatiestelsel betaalt de werkgever premies en bijdragen die worden bepaald volgens ingewikkelde actuarile methodes, met name aan de hand van de theoretische levensduur of loopbaanduur. De wetgever zou die premies en bijdragen als een onherleidbaar geheel beschouwen dat de grondslag voor de bijzondere bijdrage vormt, aangezien de storting vanaf 1 januari 1989 plaatsheeft.

Volgens de Ministerraad zou de storting van een rechtstreeks door de werkgever toegekend buitenwettelijk voordeel een heel ander mechanisme zijn. Het gestorte bedrag zou niet worden vastgesteld op basis van theoretische elementen, maar wel op basis van de werkelijk gepresteerde loopbaan.

De Ministerraad doet vervolgens opmerken dat bij het kapitalisatiestelsel de vóór 1 januari 1989 gestorte premies en bijdragen niet aan de bijzondere bijdrage waren en zijn onderworpen,

terwijl in het repartitiestelsel het rechtstreeks aan de werknemer gestorte voordeel, voor de inning van de bijzondere bijdrage, wordt verminderd met het gedeelte dat betrekking heeft op de dienstjaren vóór 1989.

Derhalve zouden de twee stelsels die, zoals reeds is gezegd, volkomen verschillend zouden zijn, niet vergelijkbaar zijn.

De Ministerraad voegt daaraan toe dat, zonder de bestreden vermindering, de werkgevers die gebruik maken van het repartitiestelsel zwaar en onterecht zouden worden gestraft want de bijzondere bijdrage zou worden berekend op het geheel van het voordeel, terwijl in het kapitalisatiestelsel de bijzondere bijdrage slechts wordt toegepast op de premie of de bijdrage die vanaf 1 januari 1989 is gestort.

De Ministerraad besluit dat de wetgever werkelijk een onderscheid heeft tot stand gebracht dat op objectieve en redelijke criteria zou berusten.

- A.3.1. In haar memorie betoogt de B.V.V.O. dat haar belang om de vernietiging te vorderen vaststaat. Als werkgever zou zij van een eigen belang doen blijken terwijl zij als beroepsvereniging met verzekeringsmaatschappijen als leden, bovendien van een collectief belang zou doen blijken. Voor het overige doet zij opmerken dat de Ministerraad enkel het collectief belang betwist en dus het bestaan van een eigen belang erkent.
- A.3.2. Ten gronde betwist de verzoekende partij in de eerste plaats dat het kapitalisatiestelsel en het repartitiestelsel verschillend van aard zouden

zijn. Zij doet opmerken dat de wetgever die begrippen niet heeft gehanteerd en een onderscheid heeft gemaakt naargelang de storting al dan niet rechtstreeks van de werkgever komt. De werkgever zou trouwens tot een kapitalisatie van een gedeelte van zijn eigen fondsen kunnen overgaan om het betrokken voordeel rechtstreeks toe te kennen.

De B.V.V.O. betoogt vervolgens dat er geen enkele moeilijkheid zou zijn om op beide stelsels een vermindering toe te passen, zoals blijkt uit het eerste voorontwerp van uitvoeringsbesluit van de artikelen 152 tot 154 van de programmawet van 1988, waarin pertinente formules waren opgenomen om de vermindering in beide stelsels door te voeren.

De verzoekende partij stelt vervolgens dat inzake groepsverzekering en pensioenfondsen elke storting een gedeelte voor het verleden en een gedeelte voor de toekomst bevat. Er is dus geen enkele reden om het onrechtstreeks aan de werknemer gestorte voordeel niet ook te verminderen met het gedeelte dat betrekking heeft op de jaren vóór 1989. Bovendien zouden sommige stortingen enkel op het verleden betrekking hebben. Wat het pensioenfonds betreft, zou zulks met name het geval zijn wanneer het erom gaat de pensioenrechten als gevolg van een weddeverhoging aan te passen, de loopbaan binnen de toegestane grenzen aan te vullen of opnieuw reserves aan te leggen in geval van onvoldoende rendement of verlies.

Tot slot voert de B.V.V.O. aan dat de wetgever, door de vermindering van de taxatiebasis te beperken tot de werkgevers die rechtstreekse

stortingen verrichten, zonder objectieve verantwoording de vooruitziende werkgevers zou straffen ten voordele van de niet-vooruitziende werkgevers.

- B -

Ten aanzien van de ontvankelijkheid

B.1. De B.V.V.O. is een werkgever die door onrechtstreekse stortingen buitenwettelijke voordelen inzake ouderdom en overlijden toekent. Als dusdanig doet de B.V.V.O. blijken van het vereiste belang om de vernietiging van de artikelen 272 tot 275 van de programmawet van 22 december 1989 te vorderen.

De verzoekende partij is bovendien een erkende beroepsvereniging, waarvan verzekeringsmaatschappijen lid zijn.

Een erkende beroepsvereniging heeft, krachtens de wet van 31 maart 1898, de vereiste hoedanigheid om bepalingen aan te vechten die de collectieve belangen van haar leden rechtstreeks en ongunstig kunnen raken.

Doordat de aangevochten bepalingen de door de werkgever in het kader van een groepsverzekering of een pensioenfonds verrichte stortingen, met inbegrip van de stortingen betreffende de dienstjaren vóór 1989, aan een bijzondere bijdrage onderwerpen, kunnen zij de belangen van de leden van de verzoekende partij rechtstreeks en ongunstig raken.

Het beroep is ontvankelijk.

Ten gronde

- B.2. De bestreden bepalingen voeren, met ingang van 1 januari 1989, een bijzondere bijdrage van 3,5 % in die wordt berekend op de stortingen die door de werkgevers worden verricht om aan hun personeelsleden of aan hun rechtverkrijgenden buitenwettelijke voordelen inzake ouderdom of vroegtijdige dood toe te kennen.

Het beginsel zelf van die bijzondere bijdrage wordt door de verzoekende partij niet ter discussie gesteld. Zij klaagt aan dat, anders dan voor de inning van de bijdrage, de door de werkgever in het kader van een groepsverzekering of een pensioenfonds verrichte stortingen, op grond van de bestreden bepalingen niet worden verminderd met het gedeelte dat betrekking heeft op de dienstjaren vóór 1989, die bepalingen voorschrijven voor de stortingen die rechtstreeks door de werkgever worden verricht.

Het aldus gemaakte onderscheid tussen werkgevers die onrechtstreekse stortingen verrichten en werkgevers die rechtstreekse stortingen verrichten, zou in strijd zijn met artikel 6 van de Grondwet.

- B.3. Het Hof stelt in de eerste plaats vast dat er voor de stortingen die vanaf 1 januari 1989 zijn verricht en die betrekking hebben op de dienstjaren na 1988, geen enkel verschil in behandeling bestaat : alle stortingen, rechtstreeks of niet, zijn aan de bijzondere bijdrage onderworpen.

De stortingen die vanaf 1 januari 1989 zijn verricht en betrekking hebben op de dienstjaren vóór die datum, worden voor de inning van de bijdrage verminderd wanneer zij rechtstreeks door de werkgever zijn verricht. Dat geldt niet voor de onrechtstreekse stortingen.

Dat verschil in behandeling vindt zijn verantwoording in de verschillende mechanismen die door de twee stelsels worden opgezet.

Wanneer de werkgever een beroep doet op een groepsverzekering of een pensioenfonds, komt de som die de werknemer ontvangt op het ogenblik waarop hij op rust wordt gesteld, ongeacht of dat is in de vorm van kapitaal of in de vorm van rente, voort uit een kapitalisatie van premies. Die premies zijn eerst vanaf 1 januari 1989 aan de bijzondere bijdrage onderworpen, vermits de wet de bijzondere bijdrage pas vanaf die datum instelt. De vóór 1 januari 1989 gestorte premies waren niet aan de bijzondere bijdrage onderworpen. Daaruit vloeit voort dat het kapitaal dat op het ogenblik van de oppensioenstelling is gevormd, voortkomt uit stortingen die aan de bijzondere bijdrage waren onderworpen - stortingen verricht na 1988 - en uit stortingen die niet aan de bijzondere bijdrage waren onderworpen - stortingen verricht vóór 1989.

Wanneer de werkgever geen beroep doet op een groepsverzekering of een pensioenfonds en hij aan de werknemer het buitenwettelijk voordeel rechtstreeks stort op het ogenblik van de oppensioenstelling, komt dat voordeel niet voort uit premies of bijdragen die, in beginsel, gedurende de gehele loopbaan van de werknemer zijn

gestort. Daaruit vloeit voort dat, zonder de bestreden vermindering, het aan de werknemer gestorte kapitaal, in het zogenoemde re-partitiestelsel zou voortkomen uit een storting die integraal aan de bijzondere bijdrage is onderworpen, vermits zij dateert van na 31 december 1988.

Uitgaande van de overweging dat de premies en bijdragen die zijn gestort in het kader van een groepsverzekering of een pensioenfonds, vóór 1989 niet aan enige bijzondere bijdrage zijn onderworpen, heeft de wetgever gemeend, voor de berekening van de bijdrage, het bedrag van de door de werkgever rechtstreeks verrichte storting te moeten verminderen met het gedeelte dat betrekking heeft op de dienstjaren vóór 1989.

Er is weliswaar geen volledige gelijkheid tussen het niet innen van een bijzondere bijdrage op de premies die vóór 1989 zijn gestort, en de bestreden vrijstelling. Zulk een gelijkheid is trouwens onmogelijk omdat de twee stelsels verschillend zijn, ook al streven zij hetzelfde doel na.

De wetgever heeft rekening gehouden met de bijzondere kenmerken van elk van de twee stelsels ; hij heeft gezorgd voor een vrijstelling die tot doel en tot gevolg heeft te vermijden dat de werkgevers die voor één van die stelsels hebben gekozen, ten deze het zogenoemde re-partitiestelsel, op een onevenredige wijze ten opzichte van hen die het andere stelsel hebben gekozen, door de bijzondere bijdrage worden belast.

De omstandigheid dat de premies of bijdragen in

het kapitalisatiestelsel geheel of gedeeltelijk betrekking hebben op jaren vóór 1989, is niet van die aard dat zij het evenwicht verbreekt dat de wetgever met de bestreden bepalingen heeft willen tot stand brengen.

Het middel is niet gegrond.

OM DIE REDENEN,

HET HOF,

verklaart het beroep tot vernietiging van de artikelen 272 tot 275 van de programmawet van 22 december 1989 ontvankelijk

en verwerpt het.

Aldus uitgesproken in het Frans, het Nederlands en het Duits, conform artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof op de openbare terechtzitting van 13 juni 1991.

De griffier,

De voorzitter,

H. VAN DER ZWALMEN

I. PETRY